

Sygn. akt III AUa 1108/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Wojciech Bzibziak (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Gabriela Pietrzyk-Cyrbus
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2017r. w Katowicach

sprawy z odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w C. ((...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
w C.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanych P. M. (P. M.), D. T. (D. T.)

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji odwołującej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie z dnia 22 marca 2016r. sygn. akt IV U 663/15

oddala apelację.

/-/SSA L. Jachimowska /-/SSA W. Bzibziak /-/SSA G. Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1108/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 marca 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział
w C. stwierdził, że D. T. jako pracownik płatnika składek (...)

(...) Sp. z o.o. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu
w okresie od 13 lipca 2012r. do 29 listopada 2014r.

Z kolei decyzją z dnia 25 marca 2015r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że P. M. jako pracownik płatnika składek (...)

(...) Sp. z o.o. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od 14 czerwca 2013r. do 21 listopada 2014r.

Organ rentowy wskazał, iż w związku z wnioskami w sprawie wypłaty zasiłku chorobowego dla D. T. i P. M. dokonano weryfikacji okresów podlegania przez nich ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Na podstawie druków zgłoszenia do ubezpieczeń zaewidencjonowanych na ich kontach stwierdzono, że D. T. został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i do ubezpieczenia zdrowotnego

w charakterze pracownika: od 13 lipca 2012r. do 29 listopada 2014r. przez (...) Polska Sp.

z o.o. oraz od 2 lipca 2012r. do 30 listopada 2014r. przez pracodawcę (...) S.A.

w N., a P. M. – odpowiednio – od 14 czerwca 2013r. do 21 listopada 2014r. przez (...) Sp. z o.o. oraz od 10 czerwca 2012r. do 22 listopada 2014r. przez (...) S.A. Pomiędzy D. T., jak i P. M., a (...) Polska

zostały zawarte umowy zlecenia. Zgłoszono ich ubezpieczeń w charakterze pracowników, ponieważ w ramach umów zlecenia świadczyli usługi na rzecz (...) na terenie prowadzenia działalności swojego macierzystego pracodawcy – (...) S.A.

ZUS podał nadto, że w dniu 2 marca 2011r. pomiędzy (...) S.A. a (...) została zawarta umowa o świadczenie usług. Stroną zlecającą wykonanie usługi był (...) a zleceniobiorcą (...). Miejscem świadczenia usług był zakład zleceniodawcy.

Organ rentowy przytoczył treść art. 8 ust. 1 i 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych

i stwierdził, że pracodawca, a więc podmiot, na rzecz którego wykonywana jest praca

w ramach umowy cywilnoprawnej jest zobowiązany do rozliczania i opłacania należnych składek za zatrudnione osoby, tak jak za osoby wykonujące pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z własnym pracodawcą. Obaj zainteresowani wykonywali umowy zlecenia na terenie prowadzenia działalności swojego macierzystego pracodawcy na rzecz zleceniodawcy, tj. dla (...). Odwołał się również do uchwały Sądu Najwyższego

z dnia 2 września 2009r., sygn. II UZP 6/09 oraz obowiązujących przepisów ustawy systemie ubezpieczeń społecznych wskazując, iż wynika z nich, że pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z innym podmiotem, jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne za tę osobę.

W odwołaniach od tych decyzji (...) Sp. z o.o. w C. domagała się ich uchylenia i umorzenia postępowania jako bezprzedmiotowego, ewentualnie uchylenia zaskarżonych decyzji i przekazania spraw do ponownego rozpoznania ZUS. Odwołująca się zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 i 2a, art. 11 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 1, art. 36 ust. 1, 2, 4 i 11, art. 38 ust. 1

i 2, art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, naruszenie przepisów Konstytucji, a w szczególności art. 7 i art. 51 oraz przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, poprzez żądanie ZUS w kwestii wydania dokumentów, a także naruszenie przepisów art. 11 ust. 4 ustawy z 16 kwietnia 1993r.

o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji poprzez naruszenie tajemnicy przedsiębiorstwa.

Odwołując się do treści art. 8 ust. 2a i art. 4 ust. 2a Spółka podniosła, iż jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne od zawartych umów zlecenia bowiem jest jednostką organizacyjną, która pozostaje z osobami fizycznymi w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie ich ubezpieczeniami społecznymi, gdyż świadcząc usługi na podstawie umowy zlecenia zawartej z (...) de facto wykonują je na rzecz swojego pracodawcy. Ustawa tworzy fikcję dla potrzeb składek ubezpieczeniowych (zleceniobiorca jest pracownikiem swojego zleceniodawcy).

Zdaniem odwołującej się twierdzenie, że zleceniobiorca jest w tym przypadku traktowany jak pracownik swojego pracodawcy jest nie tylko sprzeczne z wykładnią literalną, funkcjonalną, systemową, ale również z zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Podniosła, iż każdy podmiot, który ma pełnić funkcję płatnika składek powinien zostać wyposażony przez ustawodawcę w narzędzia pozwalające mu w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami uzyskać wiedzę niezbędną do tego, aby objąć osoby, wobec których jest płatnikiem

składek tym obowiązkiem. Tymczasem system prawa nie przewiduje w tym przypadku legalnych źródeł pozyskiwania takiej wiedzy. Brak jest obowiązku bieżącego informowania o zawieranych umowach cywilnoprawnych w czasie trwania zatrudnienia. Innych danych pracodawca może żądać jeśli obowiązek ich podania wynika z odrębnych przepisów i chodzi tu wyłącznie o dane osobowe. Przyjęcie interpretacji, takiej jak ZUS wymagałoby przekonania całego systemu prawa aby umożliwić pozyskiwanie wiedzy o podstawie wymiaru składki, czego obecny system prawa nie przewiduje. Podniosła również, że ustawa wyraźnie zastrzegła, że żądane dokumenty muszą być związane z zakresem kontroli przeprowadzanej przez ZUS, a ta dotyczy w rozpoznawanej sprawie cywilnoprawnego stosunku zlecenia pomiędzy (...) Sp. z o.o. a (...) S.A., na rzecz której świadczone są usługi. Nie dotyczy natomiast wewnętrznych stosunków pomiędzy zleceniodawcą (płatnikiem składek) a osobami które świadczą bezpośrednio usługi na rzecz zleceniobiorcy ((...) S.A.). Ponadto bezzasadne żądania ZUS w kwestii wydania dokumentów, stanowią w konsekwencji naruszenie art. 7 i art. 51 Konstytucji RP, bowiem również organ rentowy, mimo iż występuje jako administrator danych oraz organ administracji publicznej upoważniony do kontroli przedsiębiorców, jest obowiązany do działania na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji). W związku z tym żądanie przedstawienia dokumentów związanych z ubezpieczeniami społecznymi określone w ustawie za okres objęty decyzjami, nie znajduje żadnej podstawy prawnej w ramach kontroli stosunku istniejącego pomiędzy Spółkami. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań, wywodząc jak w zaskarżonych decyzjach oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zainteresowany P. M. przyłączył się do odwołania Spółki, a D. T. nie zajął stanowiska w sprawie.

(...) S.A. w N. zawiadomiona o toczącym się postępowaniu w trybie art. 477⁽¹¹⁾ § 2 kpc nie przystąpiła do sprawy.

Wyrokiem z dnia 22 marca 2016r., sygn. akt IV U 663/15 Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie oddalił odwołania oraz zasądził od (...) Sp. z o.o. w C. na rzecz organu rentowego 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na podstawie akt kontroli ZUS, dokumentacji związanej z zawarciem i realizacją umów zlecenia przez P. M. i D. T. oraz wyjaśnień zainteresowanego P. M. (k. 45-46 i 47 a. s.) ustalił Sąd, że 2 marca 2006r. pomiędzy (...) (...) S.A. z siedzibą w N. (zleceniodawca), a (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji w C. (zleceniobiorca) zawarto umowę o świadczenie usług. Jej przedmiotem było świadczenie usług przez zleceniobiorcę na rzecz zleceniodawcy polegających na wykonywaniu czynności związanych z obsługą linii technologicznych do produkcji szkła zespolonego. Miejszem świadczenia usług był zakład zleceniodawcy. Zleceniobiorca zobowiązany był do wyznaczenia koordynatora odpowiedzialnego za kontakt ze zleceniodawcą. Zleceniodawca zobowiązał się do niezwłocznego udzielania personelowi zleceniobiorcy wszystkich informacji niezbędnych do właściwego wykonania umowy oraz do udostępnienia zleceniobiorcy w niezbędnym zakresie, odpowiednich powierzchni roboczych i socjalno-sanitarnych oraz w pełni sprawnych narzędzi i maszyn w celu zapewnienia prawidłowego wykonania usługi, a także przekazania wszelkich wiadomości i dokumentów, które są potrzebne do pewnego i odpowiedniego wykonania zlecenia. Zobowiązał się ponadto do zapewnienia odpowiedniej, zgodnej ze specyfikacją danego zakresu usług umowy odzieży roboczej osobom, skierowanym do realizacji usług przez zleceniobiorcę. Zleceniodawca miał z jednodniowym wyprzedzeniem przedstawiać zleceniobiorcy zapotrzebowanie

na świadczenie usług z wyszczególnieniem stanowisk do obsługi przez zleceniobiorcę. Umowa została zawarta na czas nieokreślony.

Podał nadto Sąd, że zainteresowany D. T. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę w (...) S.A. w okresie od 2 lipca 2012r. do 30 listopada 2014r., a P. M. w okresie od 10 czerwca 2013r. do 22 listopada 2014r. (...) w celu realizacji umowy łączącej ją z (...) G. zawierała z pracownikami tej Spółki umowy zlecenia, m.in. w dniu 13 lipca 2012r. z D. T., a w dniu 14 czerwca 2013r. z P. M.. Przedmiotem umów było świadczenie przez zleceniobiorców (zainteresowanych) na rzecz zleceniodawcy (...) usług polegających na obsłudze linii produkcyjnych, przy czym usługi miały być świadczone na rzecz osób trzecich w ich zakładach produkcyjnych. Zleceniobiorcy w wykonaniu swoich obowiązków mieli być samodzielni i nie podlegać kierownictwu zleceniodawcy. Mieli wykonywać obowiązki wynikające z umowy w miejscu i na stanowisku wskazanym przez zleceniodawcę. Jednocześnie zleceniobiorcy oświadczyli, iż posiadają umowę o pracę u osoby trzeciej oraz że umowy zawierają z własnej woli, a ich decyzja nie wynika z jakiegokolwiek zależności w stosunku do zleceniodawcy lub innego podmiotu. O istniejących problemach, trudnościach lub przeszkodach w wykonaniu zlecenia mieli informować na bieżąco koordynatora działającego w imieniu zleceniodawcy, jak również wskazanego przez zleceniodawcę przedstawiciela zakładu pracy. Umowy zostały zawarte na czas nieokreślony.

Sąd I instancji wskazał także, że realizacja umów zlecenia odbywała się w weekendy w zależności od potrzeb. Przed każdym weekendem był uzgadniany rodzaj wykonywanych usług i od tego zależał czas pracy. Pracownicy w ciągu tygodnia, najpóźniej w piątek byli informowani o pracy do wykonania w weekend. Z uwagi na ryzyko związane z wykonywaniem specjalistycznej produkcji pracownicy/zleceniobiorcy zasadniczo wykonywali ten sam rodzaj pracy dla Spółek (...). Praca wykonywana była na terenie zakładu tej ostatniej Spółki. W weekendy wykonywano takie same produkty i czynności jak dla (...) w tygodniu. Produkcja w weekendy na podstawie umów zlecenia odbywała się na rzecz tej Spółki. Zainteresowani w związku z wykonywaniem umów zlecenia zostali przez (...) zgłoszeni do ubezpieczeń społecznych z kodem pracowniczym (0110). Umowa zlecenia zawarta z D. T. została rozwiązana na mocy porozumienia stron z dniem 29 listopada 2014r., a z P. M. z dniem 21 listopada 2014r.

Przechodząc do rozważań prawnych Sąd Okręgowy w Częstochowie przytoczył treść art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 i ust. 2a oraz art. 18 ust. 1a ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych i stwierdził, że pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych jest szersze niż w prawie pracy i wykracza poza sferę stosunku pracy. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych za pracownika, uważa się oprócz osób pracujących na podstawie umowy o pracę, także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarły z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Rozszerzenie pojęcia pracownika dotyczy więc sytuacji, gdy pracę na podstawie jednej z wyżej opisanych umów wykonuje osoba, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika, w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jest to, że będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą, jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z nim lub inną osobą. Konsekwencją zaś wykonywania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy jest traktowane ich, dla celów ubezpieczeń społecznych, jak świadczenia pracy w ramach klasycznego stosunku pracy.

Umowy cywilnoprawne wymienione w art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (także w jej art. 9 ust. 1) nie stanowią samodzielnych tytułów obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznym pracownika. W takiej sytuacji nie dochodzi również do zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego w rozumieniu art. 9 tej ustawy. Norma art. 8 ust. 2a – poza wykreowaniem szerokiego pojęcia „pracownika” – stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a obejmuje dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

W tym zakresie Sąd I instancji odwołał się do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego (uchwała z 2 września 2009r., sygn. II UZP 6/09, OSNP 2010/3-4/46, wyroki z 6 lutego 2014r., sygn. II UK 279/13, LEX nr 1436176; z 14 stycznia 2010r., sygn. I UK 252/09, LEX nr 577824; z 23 maja 2014r., sygn. II UK 445/13, LEX nr 1475168) oraz sądów powszechnych (wyrok Sąd Apelacyjny w Rzeszowie z 11 października 2012r., sygn. akt III AUa 711/12, LEX nr 1223445).

Podał nadto Sąd Okręgowy w Częstochowie, że odpowiednie odczytanie przepisu art. 18 ust. 1a ustawy z 13 października 1998r., a zatem prawidłowe zidentyfikowanie podmiotu – płatnika zobowiązanego przepisami ustawy systemowej, winno przebiegać w ścisłej relacji do bezpośrednio wymienionych przepisów, a ma to o tyle istotne znaczenie, że jego pośrednim efektem będzie wyeliminowanie wszelkich wątpliwości dotyczących tego, czy pracodawca uprawniony jest do żądania, a pracownik – w rozumieniu art. 8 ust. 2a – zobowiązany do udzielenia odpowiednich informacji w przedmiocie wysokości osiąganego przychodu z tytułu umowy zlecenia zawartej przez niego z osobą trzecią. Przepis art. 18 ust. 1a ustanawia swoistego rodzaju legitymację dla pracodawcy, tj. uprawnienie do żądania danych potrzebnych do prawidłowego wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne, ponieważ prawidłowe i terminowe naliczanie składek jest obowiązkiem ustawowym pracodawcy – płatnika składek.

Zdaniem Sądu poglądy prezentowane w orzecznictwie w pełni przystają do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy.

Poza sporem bowiem było, że zainteresowani w ramach zawartych z odwołującą się umów zlecenia wykonywali pracę na rzecz swojego pracodawcy, tj. (...) S.A. Świadczenie pracy na terenie zakładów produkcyjnych tej Spółki wynika z samej umowy z 2 marca 2006r. zawartej między nią, a (...). Z pism odwołującej się z 7 stycznia 2015r. i 21 stycznia 2015r. kierowanych do odpowiednich oddziałów ZUS wynika, że obaj zainteresowani wykonywali pracę w miejscu prowadzenia działalności przez macierzystego pracodawcę. Z zeznań zainteresowanego P. M., jak również z przesłuchań dokonanych przez ZUS w toku kontroli, w tym koordynatora A. M. (k. 12.377-12.380 akt kontroli) wynika, że praca w ramach zawartych umów zlecenia świadczona była w weekendy. Z kolei z oświadczenia prokurenta (...)A. W. złożonego na rozprawie w dniu 9 lutego 2016r. wynika, że praca wykonywana w weekendy na podstawie umów zlecenia była produkcją na rzecz tej Spółki.

W ocenie Sądu nie ulega zatem najmniejszej wątpliwości, że zainteresowani w związku z realizacją umów zawartych z odwołującą się, co odbywało się na rzecz pracodawcy (...), na gruncie ubezpieczeń społecznych muszą być traktowani jako pracownicy tej ostatniej Spółki.

Poglądy odnośnie takiego właśnie rozumienia art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych są obecnie jednolite i takie też były w dacie podpisywania umów zlecenia z zainteresowanymi. W związku z tym odwołująca się zawierając takie umowy musiała się liczyć również i z tym, że może dojść do konieczności ujawnienia wysokości podstawy wymiaru składek z tytułu zawartych umów zlecenia. Jest to bowiem szczególna regulacja mająca zapobiegać części negatywnych konsekwencji zatrudniania pracowników przez inne podmioty faktycznie w celu bezpośrednio związanym z prowadzeniem działalności przez pracodawcę.

Wskazał również Sąd, iż zagadnieniem dotyczącym trudności w pozyskiwaniu przez pracodawcę wiedzy o wysokości przychodu pracownika z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zajmował się Sąd Najwyższy w wyroku z 18 października 2011r., sygn. III UK 22/11 (OSNP 2012/21-22/266). Odwołując się do uzasadnienia uchwały z dnia 2 września 2009r. Sąd Najwyższy podkreślił, że skoro stosownie do art. 18 ust. 1a ustawy z 13 października 1998r. przychód z tytułu umowy o pracę (także zawartej z osobą trzecią) jedynie

„uwzględnia się” w podstawie wymiaru składek z tytułu stosunku pracy, to pracodawca może dokonać potrącenia ze środków pracownika uzyskanych u niego. Zdaniem Sądu Najwyższego nieuzasadnione są wątpliwości w kwestii możliwości naruszenia przepisów ustawy

z 29 sierpnia 1997r. o ochronie danych osobowych, art. 51 ust. 1 Konstytucji RP, czy przepisów art. 23 i art. 24 kc traktujących o obrazie dóbr osobistych wskutek zasięgnięcia przez pracodawcę informacji o przychodach uzyskiwanych przez pracownika w okolicznościach określonych przepisem art. 8 ust. 2a.

W konsekwencji Sąd Okręgowy w Częstochowie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołania (...) Sp. z o.o.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 kpc oraz

§ 11 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu oraz § 2 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z 29 lipca 2015r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie

opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów

pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, jak również

§ 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Powyższy wyrok zaskarżyła (...) Sp. z o.o. w C. zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich niewłaściwą wykładnię, prowadzącą do przyjęcia, że płatnikiem składek jest macierzysty pracodawca pracownika wykonującego na zlecenie podmiotu trzeciego pracę na rzecz tego pracodawcy, w sytuacji gdy prawidłowa interpretacja tych przepisów prowadzi do wniosku, że płatnikiem składek w tej sytuacji powinien być zleceniodawca,

2. naruszenie prawa materialnego, a to art. 18 ust. 1a tej ustawy, poprzez jego niewłaściwą wykładnię, tj. przez przyjęcie, że przepis ten statuuje legitymację

dla pracodawcy do żądania od pracownika informacji m.in. o umowach zlecenia zawartych przez tego pracownika z podmiotami trzecimi w sytuacji, gdy z przepisu tego wnioski takie nie wynikają, nawet w sposób pośredni.

W oparciu o powyższe zarzuty, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez uchylenie decyzji ZUS i umorzenie postępowania w sprawie jako bezprzedmiotowego oraz

o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Odnośnie zarzutu naruszenia art. 8 ust. 2a w związku z art. 4 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych Spółka podniosła, że jako jednostka organizacyjna pozostająca

z osobami fizycznymi w stosunku prawnym umowy zlecenia, powinna być uznana za płatnika składek na ubezpieczenie społeczne od tych umów.

Zarzuciła również, że zleceniodawca nie ma prawnego obowiązku przekazywania informacji pracodawcy, że zatrudnia na podstawie umowy zlecenia czyjegoś pracownika. Co więcej, przekazanie takiej informacji naruszałoby ustawę o ochronie danych osobowych, która na taką okoliczność nie przewiduje żadnego odstępstwa od obowiązku zachowania tajemnicy. Tym bardziej, przekazanie informacji o wymiarze podstawy składki na ubezpieczenie społeczne stanowiłoby naruszenie tajemnicy wynagrodzenia zleceniobiorcy. Nie sposób także odnaleźć w obowiązujących przepisach podstawy prawnej, która obligowałaby pracowników do udostępniania swojemu pracodawcy danych o dodatkowych umowach zawartych przez nich w czasie pozostawania w stosunku pracy oraz wysokości wynagrodzenia osiąganego przez nich na podstawie tych umów. W świetle przepisów Kodeksu pracy, pracodawca nie ma prawa żądać od pracowników tego rodzaju danych.

Zdaniem skarżącej, przyjęcie stanowiska prezentowanego przez Sąd I instancji prowadzi do wniosku, że na pracodawcy spoczywa obowiązek ponoszenia kosztów zatrudnienia jego pracownika przez osobę trzecią na podstawie umowy zlecenia. Ponadto, nałożenie na pracodawcę obowiązku odprowadzenia składek z umów zlecenia zawartych przez jego pracowników z innymi podmiotami, naruszałoby prawną zasadę demokratycznego państwa prawnego, wyrażoną w pierwszych artykułach Konstytucji. W ocenie Spółki bezzasadne żądania organu rentowego w kwestii wydania dokumentów stanowią naruszenie art. 7 i art. 51 Konstytucji, bowiem także ZUS mimo, że występuje jako administrator danych oraz organ administracji publicznej upoważniony do kontroli, jest obowiązany do działania w granicach prawa.

W przypadku (...) Sp. z o.o. umowa o współpracę z (...) S.A.

dotyczy wykonywania usług i nie ma znaczenia, kto powyższe usługi będzie wykonywać i na podstawie jakiego stosunku pracy. Część powyższych usług, jak wynika z przeprowadzonej kontroli, jest wykonywana na podstawie stosunku pracy (koordynatorzy), część na podstawie umów zlecenia.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 18 ust. 1a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych skarżąca podniosła, że przepis ten stanowi jedynie, iż do podstawy wymiaru składek ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a uwzględnia się również przychód

z tytułu, m.in. umowy zlecenia. Jej zdaniem nie sposób z tego przepisu wywodzić tak

dalece idących wniosków, jak to czyni Sąd I instancji, tj. jakoby z przepisu tego wynikało uprawnienie dla pracodawcy do żądania od pracownika informacji dotyczących umów zlecenia, zawieranych przez tego pracownika z podmiotami trzecimi.

Organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna.

Spór w rozstrzyganej sprawie dotyczył oceny, czy zainteresowani D. T. i P. M. w okresach wymienionych w zaskarżonych decyzjach podlegali obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i chorobowemu jako pracownicy (...) Spółki z o.o. w C. z tytułu umów zlecenia zawartych z nią, wykonywanych na rzecz (...) S.A. w N., z którą pozostawali w stosunku pracy.

Zgodnie z art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2016r., poz. 963) za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy.

Istota sporu sprowadzała się zatem do oceny, czy zainteresowani w rozstrzyganej sprawie, z tytułu zawartych umów zlecenia, byli pracownikami w rozumieniu powyższego przepisu.

Dla wyjaśnienia tego zagadnienia Sąd Okręgowy w Częstochowie właściwie przeprowadził postępowanie, prawidłowo ustalił okoliczności faktyczne dokonując trafnej oceny zebranego materiału i wyciągając słuszne wnioski końcowe. Zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną w pełni podziela Sąd Apelacyjny.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej przez Sąd I instancji uchwały z 2 września 2009r., sygn. II UZP 6/09 (OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46), a który to pogląd Sąd Apelacyjny w składzie rozstrzygającym niniejszą sprawę w całej rozciągłości akceptuje, powyższy przepis rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy i dotyczy również sytuacji, w której praca wykonywana jest na podstawie jednej z umów, o której mowa w tym przepisie przez osobę, która umowę taką zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest więc to, że – będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą – jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej, zawartej z inną osobą.

Podkreślić należy, że na gruncie ubezpieczeń społecznych pojęcie pracownika obejmuje z jednej strony osoby związane umową cywilnoprawną ze swoim pracodawcą, a z drugiej strony także osoby, które świadczą pracę na rzecz swego pracodawcy, chociażby formalnie były związane umową zlecenia z osobą trzecią. Ustawodawca wyraźnie rozróżnia też sytuacje, gdzie występuje świadczenie pracy na rzecz pracodawcy w sensie podmiotowym (zawarcie umowy z pracodawcą) oraz w sensie przedmiotowym (wykonywanie w ramach umowy cywilnoprawnej pracy na rzecz pracodawcy, z którym osoba pozostaje w stosunku pracy). Natomiast skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi, chorobowy i wypadkowym tak, jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

Uzupełniając ten wywód należy zauważyć, że określone w omawianym art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dwie sytuacje faktyczne, o których mowa wyżej, mają równorzędny charakter. Oznacza to, że skutki prawne wynikające z realizacji takich umów muszą być takie same, tzn., że dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak, jak w ramach stosunku pracy łączącego pracownika z pracodawcą.

Wskazać należy, że żaden z przepisów ustawy z 13 października 1998r. nie daje też podstaw do zróżnicowania sytuacji faktycznych, o których mowa w art. 8 ust. 2a i przyjęcia, że w przypadku wykonywania pracy na podstawie wymienionych w tym przepisie umów cywilnoprawnych przez osobę, która taką umowę zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, należy uważać za pracownika podmiotu, z którym łączy ją stosunek pracy, a w przypadku wykonywania pracy na podstawie tych umów przez osobę, która umowy takie zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy, należy uważać za pracownika podmiotu, z którym łączy ją stosunek cywilnoprawny (pracownika osoby trzeciej).

Potwierdzeniem przedstawionej wyżej wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi unormowanie zawarte w art. 18 ust. 1a tej ustawy, dotyczące sposobu ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (a poprzez art. 20 ust. 1 i art. 22 także na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe), zgodnie z którym w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 2a (a zatem wszystkich tam wymienionych, a nie tylko dających się zakwalifikować do pierwszej opisanej w nim sytuacji) w podstawie wymiaru składek uwzględnia się

również przychód z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Powołany art. 18 ust. 1a stanowi jednocześnie potwierdzenie wykładni art. 8 ust. 2a, iż w każdej z dwóch sytuacji określonych w tym przepisie, wymienioną tam osobę należy uważać za pracownika podmiotu, z którym związana jest stosunkiem pracy. Dla każdej z takich osób jest bowiem ustalana jedna podstawa wymiaru składek, która również, a zatem dodatkowo, tzn. ponad przychód ze stosunku pracy, musi uwzględniać przychód z określonych w art. 8 ust. 2a umów cywilnoprawnych. Skoro zatem osobę, o której mowa w tym przepisie, uważa się za pracownika w rozumieniu ustawy, to przyjęć należy, że płatnikiem składek w stosunku do niej jest wyłącznie pracodawca. Wskazuje na to bowiem uregulowanie art. 4 pkt 2 ustawy z 13 października 1998r., które dla pracowników nie przewiduje innego płatnika (por. wskazana powyżej uchwała Sądu Najwyższego z 2 września 2009r.) oraz konstrukcja art. 4 pkt 2 lit. a tej ustawy, która nie pozwala na odmienną interpretację.

W powyższej kwestii – płatnika składek w sytuacji określonej w art. 8 ust. 2a o systemie ubezpieczeń społecznych – przytoczyć należy również inne orzeczenia Sądu Najwyższego, w których wyrażono takie samo stanowisko, jak we wcześniejszych wywodach (por. wyroki z: 13 lutego 2014r., sygn. I UK 323/13, OSNP 2015, nr 5, poz. 68; 11 maja 2012r., sygn.

I UK 5/12, OSNP 2013, nr 9-10, poz. 117; 14 stycznia 2010r., sygn. I UK 252/09, LEX nr 577824; 22 lutego 2010r., sygn. I UK 259/09, LEX nr 585727 oraz 18 października 2011r., sygn. III UK 22/11, OSNP 2012, nr 21-22, poz. 266).

W świetle powyższych okoliczności nie ulega wątpliwości, że płatnikiem składek za zainteresowanych z tytułu uzyskanego przez nich przychodu z umów zlecenia zawartych z (...) Sp. z o.o., a wykonywanych na rzecz (...) S.A., z którym pozostawali w stosunku pracy, jest pracodawca.

Za bezzasadny uznać także należy zarzut apelacji odnośnie utrudnienia w pozyskaniu przez pracodawcę wiedzy o wysokości przychodu pracownika z tytułu umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią dla ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. W tym zakresie wskazać należy na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku

z 18 października 2011r., sygn. III UK 22/11 (OSNP 2012r., nr 21-22, poz. 266), zgodnie z którym pracodawca ma prawo domagania się informacji o przychodach pracownika dla realizacji ustawowych obowiązków podmiotu zwracającego się o takie informacje (w tym przypadku – obowiązków płatnika składek, określonych w przepisach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) przede wszystkim od samego pracownika w ramach trójstronnego stosunku ubezpieczeń społecznych łączącego ubezpieczonego, płatnika składek oraz organ rentowy. Funkcjonowanie tego stosunku wiąże się m.in. ze spełnieniem przez płatnika nałożonych na niego przez ustawodawcę zadań w zakresie obliczania i opłacania składek na obowiązkowe ubezpieczenia pracownika, także pracownika, o jakim mowa w art. 8 ust. 2a ustawy z 13 października 1998r.

Wskazać nadto należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale składu 7 sędziów z dnia 16 lipca 2003r., sygn. I PZP 28/093 (OSNPC 1994r., nr 1, poz. 2), zgodnie z którym pracownik ma „prawo do milczenia” w zakresie treści jego stosunku pracy, obejmującej wysokość wynagrodzenia.

Nie zawsze będzie to jednak oznaczało zakaz ujawniania tego wynagrodzenia przez drugą stronę stosunku pracy, tj. pracodawcę, ze względu na zakaz naruszenia dóbr osobistych pracownika. Będzie tak tylko wówczas, gdy taką informację należałoby zaliczyć do „sfery prywatności” pracownika. Możliwe to będzie dopiero po przeanalizowaniu całokształtu stosunków społecznych i gospodarczych, zwyczajów i zasad współżycia. W szczególności będzie tak wtedy, gdy pracownik w sposób wyraźny, z przyczyn uzasadnionych, sprzeciwi się ujawnianiu osobom trzecim wysokości jego wynagrodzenia za pracę lub w sytuacji, gdy informacja taka wkraczałaby w jego „sferę intymności”. Tak byłoby, gdyby informacja

o wysokości wynagrodzenia pracownika dotykała jego życia prywatnego, np. ujawniała dokonanie potrąceń należności alimentacyjnych.

Podobnie w wyroku z dnia 8 maja 2002r., sygn. I PKN 267/01 (OSNP 2004r., nr 6, poz. 99) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż pracodawca nie narusza dóbr osobistych pracownika (art. 23 kc, art. 47 i art. 51 Konstytucji RP), zobowiązując go zgodnie z postanowieniami regulaminu zapomogi z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do złożenia zaświadczenia o zarobkach uzyskiwanych u drugiego pracodawcy.

Sąd Apelacyjny nie znalazł również podstaw do uwzględnienia wniosku skarżącej o zawieszenie postępowania w rozpoznawanej sprawie w oparciu o art. 177 § 1 pkt 3¹ kpc.

Zgodnie z tym przepisem sąd może zawiesić postępowanie, jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym lub Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Przepis ten pozostawia sądowi orzekającemu w konkretnej sprawie swobodę w zakresie podjęcia decyzji w sytuacji, gdy inny sąd wystąpił z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego w kwestii zgodności danego przepisu z Konstytucją.

Sąd Apelacyjny w składzie rozstrzygającym niniejszą sprawę nie podziela stanowiska Sądu Okręgowego w Częstochowie wyrażonego w sprawie o sygn. akt IV U 464/16, iż zachodzą wątpliwości odnośnie zgodności art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z art. 2 w związku z art. 64 ust. 3 i art. 84 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (v. postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie z 7 października 2016r. – k.105-106 a.s.). Przemawia za tym przede wszystkim utrwalone, zgodne orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych w zakresie stosowania art. 8 ust. 2a.

Zauważyć nadto należy, iż w wypadku, gdyby Trybunał Konstytucyjny stwierdził jednak niezgodność wskazanego przepisu z Konstytucją, stronie przysługuje skarga o wznowienie postępowania w oparciu o art. 401¹ kpc.

Mając powyższe względy na uwadze, skoro apelacja okazała się bezzasadna, Sąd II instancji na mocy art. 385 kpc oddalił ją.

/-/SSA L. Jachimowska /-/SSA W. Bzibziak /-/SSA G. Pietrzyk-Cyrbus

Sędzia Przewodniczący Sędzia

MP